

2. interkorporalna fuzija; u kauzalnom liječenju diskogenog izvora boli tehnike interkorporalne fuzije nalaze svoju biološku podlogu. Na raspolaganju je tehnika prednje interkorporalne fuzije (ALIF), stražnje interkorporalne fuzije (PLIF) i transforaminalne interkorporalne fuzije (TLIF). Od svih tih tehnika jedino PLIF omogućuje u pristupu dorzalnu dekompresiju, restauraciju prednje kolumne i korekciju deformiteta i instabiliteta;

3. kombinirana prednja i stražnja fuzija indicirana je u posebnim slučajevima nestabilnosti kralježnice.

Kirurške metode liječenja križobolje zahtijevaju pažljivu selekciju pacijenata i individualan pristup u izboru metode. Dodatni su problem u odluci prateće stenoze, hernije diska, listeze i deformiteti koji zahtijevaju dodatne operacijske tehnike.

Ključne riječi: križobolja, DDD, posterolateralna fuzija, interkorporalna fuzija, kombinirana fuzija

Key words: low back pain, DDD, posterolateral fusion, interbody fusion, circumferential fusion

prim. dr. Zvonimir Kejla, dr. med., Klinika za traumatologiju, Draškovićeva 19, Zagreb; Darko Perović, dr. med., Klinika za traumatologiju, Draškovićeva 19, Zagreb

KRIŽOBOLJA I UMJETNI I. V. DIŠK (TDR) SLABINSKOG DIJELA KRALJEŽNICE

Total Disc Replacement (TDR) in Painful Degenerative Disc Disease

Vladimir Kovač, Dubravka Srdoč

Unatoč odličnim ranim rezultatima spinalne fuzije u liječenju križobolje, kasniji rezultati upućuju na relativno skroman uspjeh (30-50 % dobrih rezultata). Svrha rada je prikazati rezultate totalne artroplastike intervertebralnog diska kao alternative spinalnoj fuziji.

Maverick endoproteza primijenjena je kod četiri bolesnika od siječnja do travnja 2003., Flexicore implantati kod devet bolesnika od listopada 2006. do rujna

2007. Svi su bolesnici bili u dobi od 28 do 50 godina. Operacija je obavljena minimalno invazivnim retroperitonealnim ili transperitonealnim pristupom.

Indikacije su bile: degenerativna spondilolisteza, primarni instabilitet, hemisakralizacija s bolnim DDD-om. Najčešća je indikacija bila uporna invalidizirajuća križobolja nakon discektomije. Svi su bolesnici imali udružene degenerativne promjene na više susjednih razina, te nisu bili dobra indikacija za fuziju. Kriterij je bila križobolja koja je trajala najmanje godinu dana, a prosječna hospitalizacija pet dana

Maverick grupa. Rani rezultati: odlični na razini L4-5, dok su svi rezultati na razini L5-S1 bili praćeni manje-više izraženom križoboljom i bilateralnim ishijalgijama. Zbog greške u instrumentaciji u jednom je slučaju došlo i do protrudiranja koštanih fragmenata u spinalni kanal. Kod dvaju bolesnika tegobe su prestale nakon godinu dana, a kod jednog se godinu i pol nakon operacije pojavio metastatski tumor.

Flexicore grupa. U svim je slučajevima postignut odličan klinički rezultat (sedam stanja po discektomiji, jedna deg. spondilolisteza, jedna hemisakralizacija. U slučaju hemisakralizacije, zbog lijeve ishijalgije bila je potrebna dodatna stražnja dekompresija.

Čini se da je TDR djelotvorno sredstvo u liječenju umjerenog instabiliteta diska, u liječenju "far lateral hernijacije" te bolnog diska nakon discektomije. Može se mobilizirati već osteohondrotični, negibljivi i bolni disk i resteretiti dinamičko opterećenje susjednih degeneriranih segmenata. Rehabilitacija je kraća u usporedbi s fuzijom. Komplikacije se mogu ubrojiti u "learning curve" kategoriju. Posterolateralnu kompresiju nakon artroplastike teško je dijagnosticirati, a dekompresija je uz čuvanje malih zglobova zahtjevna procedura.

Čini se da je ugradnja Flexicore implantata manje zahtjevan operativni zahvat, s manjim operativnim rizikom. Također se čini da suboptimalna insercija implantata ne utječe na rane rezultate liječenja te da je krivulja učenja od kritičnog značenja za uspješnost operacijskog liječenja. Svi bolesnici s Flexicore implantatima imali su kraću rehabilitaciju i bolji klinički rezultat od bolesnika s fuzijom kralježaka, pa se čini da je TDR sredstvo izbora u liječenju polisegmentalnih bolnih sindroma lumbalne kralježnice.

Ključne riječi: križobolja, operacijsko liječenje, umjetni disk

Key words: low back pain, surgical treatment, artificial disc

PROGRAMI MULTIDISCIPLINARNOG LIJEČENJA BOLESNIKA S KRIŽOBOLJOM

Multidisciplinary treatment in low back pain

Simeon Grazio

Križbolja nije samo fizički problem nego ovisi i o pacijentovim stajalištima i uvjerenjima, psihološkom stresu i poremećenom ponašanju. Stoga intervencije u nespecifičnoj kroničnoj križbolji trebaju biti multidisciplinarne, usmjerene na biheviorijalni, kognitivni i fiziološki aspekt.

Studije su pokazale da lošiji ishod liječenja imaju bolesnici koji imaju bol visokog intenziteta i probleme na poslu, te oni s niskom uporabom aktivnih vještina nošenja s bolešću i s visokom percepcijom ograničenja aktivnosti. Učinkovita strategija u modifikaciji pacijentovih uvjerenja glede križbolje i njezinih posljedica te povećanju adherencije za vježbanjem, uz odgovarajuće informacije pacijentu, temeljene su na biopsihosocijalnom modelu.

Glavni koncepti programa obnavljanja funkcije su: prihvaćanje boli, upravljanje njome, strategije aktivnog nošenja s boli i „progresija vježbi prema ugovoru“. Programi obnavljanja funkcije pozitivno utječu na parametre snage i izdržljivosti, pokretljivost kralježnice, aerobni kapacitet, te na parametre psiholoških funkcija. U sistematskom pregledu literature o programima obnavljanja funkcije bolesnika s kroničnom nespecifičnom križboljom nađeno je da se posjetima radnomu mjestu, lakšim dužnostima i skraćenim radnim vremenom postiže dvostruko brži povratak na posao. Na stopu povratka na posao utječe i povezanost radnika s poslom i kolegama prije nastanka križbolje.

Recentni sistematski pregled literature govori u prilog dugotrajnog (1-5 godina praćenja) pozitivnog učinka multidisciplinarnog treninga na participaciju u poslu, možebitno i na kvalitetu života, dok je učinak na bol i funkciju dvojbena. Zaključno, bolesnicima s kroničnom nespecifičnom križboljom potrebno je pristupiti multidisciplinarno, timskim radom, a na temelju rezultata dobre kliničke prakse, odnosno medicine temeljene na dokazima.